Algirdas GAIŽUTIS

Lietuvos edukologijos universitetas

Arkivyskupas Mečislovas Reinys – neotomistinės filosofijos pradininkas Lietuvoje

Straipsnyje analizuojama arkivyskupo Mečislovo Reinio dvasinio ir pasaulietinio išsilavinimo eiga. Ji lėmė platų europietinį būsimos arkivyskupo kultūrinį akiratį, gilų teologijos, filosofijos, psichologijos, pedagogikos dalykų išmanymą. Tyrinėjamas esminis jo pasaulėžvalgos posūkis nuo Tomo Akviniečio interpretacijų neotomistinės filosofijos linkui. Ypač pabrėžiami M. Reinio nuopelnai plėtojant neotomistinę filosofiją Lietuvoje.

The author of the article explores Archbishop Mečislovas Reiny's developmental process of his spiritual and secular education which had had a considerable impact on the future-to-be archbishop's European cultural world view, and profound knowledge of such subjects as Theology, Philosophy, Psychology and Pedagogy. Special attention is paid to the main turn in the Archbishop's world view marked by the shift from the interpretations by St. Thomas Aquinas towards Neo-Thomistic philosophy. M. Reiny's contribution to the development of Neo-Thomism in Lithuania has been also highlighted in the article.

Ivadas

Tyrimo tikslas – atskleisti arkivyskupo Mečislovo Reinio nuopelnus diegiant ir plėtojant Lietuvoje neotomistinę mintį. Straipsnio autorius naudoja kelis metodus: tekstinį, istorinį lyginamąjį, aprašomąjį.

Darbe nagrinėjamas M. Reinio įnašas į neotomistinės filosofijos sklaidą Lietuvoje. M. Reinys nebuvo vienintelis jos pradininkas, tiksliau – vienas iš pirmųjų ir nuosaukiausiųjų. Tačiau jubiliejinio pranešimo (straipsnio) pavadinimas yra korektiškas. Aišku, neotomistinių idėjų atgarsių aptinkama ir kitų to meto teologų, filosofų darbuose – Adomo Jakšto-Dambrausko, pal. Jurgio Matulaičio, Jono Mačiulio-Maironio, Prano Kuraičio. Autoriui rūpi gilintis į M. Reinio, kaip teologo ir filosofo, pedagogo ir psichologo, pasaulėžvalgos formavimosi ypatumus bei sąlygas. Nagrinėjami tik keli epizodai, susiję su M. Reinio universitetinėmis studijomis, kurios turėjo didelę reikšmę jo asmenybės brendimui ir likimui. Tomo Akviniečio autoriteto ir jo mokymo naujos interpretacijos arkivyskupą ne tik domino, tenkino smalsumą, bet ir tapo nuolatinį svarstymų dalyku. Taigi M. Reinys savo raštais, straipsniais ne tik prisidėjo prie tomistinės filosofijos formavimosi Lietuvoje, bet ir skatino šios įtakingos krikščioniškosios minties bei idėjų sklaidą, platesnę diskursinę erdvę.

Dvasinis ir pasaulietinis M. Reinio išsimokslinimas

M. Reinys – mokslininkas, pedagogas, profesorius, visuomenės veikėjas (buvęs Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministras), kankinys paliko neišdildomą pėdsaką Lietuvos dvasiniame gyvenime. Jo knygos, studijos, šimtai straipsnių sudaro didžiulį palikimą¹, kurį būtina kuo greičiau susisteminti ir išleisti raštus – jie galėtų sudaryti 5–6 tomus. Tai turėtų būti intelektualų pareiga.

M. Reinys – plataus išsilavinimo žmogus. Gamtos apdovanotas didžiais talentais, dar turėjo stiprią kūrybinę valią ir tai, ką klasikiniai filosofai vadino *sapientia* – išmintimi. Šių savybių neprarado metams bėgant ir skausmingai keičiantis gyvenimo sąlygoms. Jo gyvenimas liudija siekimą mokslo ir šviesos, buvimą drauge su *Kitais* ir atsakomybę už *Kitus*. Būtina priminti kelias arkivyskupo biografijos detales.

M. Reinys 1899 m. aukso medaliu baigė Aleksandro III gimnaziją Rygoje, mokėsi Vilniaus kunigų seminarijoje, vėliau studijavo Petrapilio dvasinėje akademijoje, susidomėjo prof. Pranciškaus Bučio skaitomu apologetikos kursu. 1909 m. už darbą „Krikščionybės pasirodymas daug prisidėjo prie dorovės kilimo“, parašytą lotynų kalba, gavo teologijos magistro laipsnį.

Jau išventintas kunigu, 1909–1913 m. studijas tęsė Belgijoje, Aukštajame filosofijos institute prie Luveno universiteto. Ten studijavo filosofiją, teologiją, psichologiją ir kitas disciplinas: fiziką, chemiją, geologiją–minerologiją, biologiją, anatomiją, fiziologiją ir politinę ekonomiką. Iš viso 17 disciplinų. Be to, dar lankė paskaitas ir Gamtos mokslų fakultete, kur išklausė ir išlaikė botanikos, zoologijos, citologijos dalykų egzaminus. Gamtos mokslais nuodugniai domėjosi ir vėliau. M. Reinio įsitikinimu, jie glaudžiai susiję su teologija bei filosofija.

Būtent Aukštajame filosofijos institute atsiskleidė M. Reinio talentas ir kūrybinės galios. Čia jis parašė bei apgynė disertaciją „Vladimiro Solovjovo dorovės pagrindai“ (prancūzų kalba) ir įgijo filosofijos daktaro laipsnį. Tai buvo pirmoji lietuvių disertacija apie rusų filosofą, teologą, poetą Vladimirą Solovjovą. Vėliau disertaciją apie jį apgynė ir Stasys Šalkauskis. To meto lietuviams intelektualams V. Solovjovo idėjos turėjo didelę reikšmę. M. Reiniui, kaip ir daugeliui, darė įspūdį V. Solovjovo mintys apie krikščioniškąją valstybę, kurioje vidinis žmogaus pasaulis būtų kuo mažiau suvaržytas, o žmonių egzistencijai ir tobulėjimui sudarytos palankiausios sąlygos.

M. Reinys gerai žinojo ir savitai interpretavo vadinamąją V. Solovjovo „laisvąją teosofiją“ – teologijos, filosofijos ir mokslo vienybės idėją kaip visuomenės visuotinės vienybės, dievažmogiškosios asmenų sąjungos pagrindą. Teosofija – „dieviškoji išmintis“ – reiškia sintezę mokslo atradimų ir krikščioniškosios religijos, Dievo apreikštų tiesų atverties, taigi vientiso žinojimo apie pasaulį, kuriame gyvena ir veikia žmogus. Tikėjimas papildė protą siekiant giliai suprasti Dievo kūrinių ir pasitikėti Dievo autoritetu². Šias idėjas V. Solovjovas plačiai paskleidė savo „Paskaitose apie dievažmogiškumą“ (1877–1881), veikaluose „Teokratijos istorija ir ateitis“ (1885–1887), „Gėrio pateisinimas“ (1897–1899) ir kt.

Luveno universitetas, kur apgynė disertaciją, M. Reiniui nebuvo tik institucija, pripažinusi jo nuopelnus, – Aukštajame filosofijos institute brendo neotomistinės filosofijos srovė ir idėjos.

Neotomizmas (vadinamoji naujoji scholastika) Vatikano oficialiai pripažintas 1879 m. – popiežiaus Leono XIII enciklikoje „Aeterni patris“ paskelbtas oficialia katalikybės filosofija. Žymiausi jos atstovai Prancūzijoje buvo Étienne’as Gilsonas, Jacques’as Maritainė’as; Belgijoje – kardinolas Désirė’as-Josephas Mercier, Louis de Raeymaekėris, Fernandas van Steenberghenas ir kt. Visgi būtent Aukštasis filosofijos institutas turėjo didžiausią reikšmę populiarinant neotomizmo idėjas. Žinoma, prie to prisidėjo ir kiti: Šv. Tomo akademija Vatikane, įvairūs katalikiškieji institutai Paryžiuje, Milane ir kituose miestuose. Tačiau šiam institutui, kaip teigia Władysławas Tatarkiewiczus³, priklauso didžiausi nuopelnai. Jo profesūra propagavo universalias idėjas: tikėjimo ir proto sintezės, išvalgos ir empiriškumo, kontempliacijos ir praktiškumo, tikinčiųjų individualybės ir bendrystės. Tai esminių teologinių postulatų – Dievo atverties ir jo ieškojimų – tąsa. Šios idėjos buvo skleidžiamos ir Strasbūro universitete – jo Teologijos fakultete būsimasis arkivyskupas studijavo 1913–1914 m., gilinosi į apologetiką, klausė garsiojo profesoriaus Alberto Lango paskaitų. Išmokęs 9 užsienio kalbas, M. Reinys studijose ir raštuose rėmėsi plačiu istoriniu ir kultūriniu žmogiškosios patirties kontekstu, įvairiais jo šaltiniais, aišku, pradedant teologija ir baigiant gamtamoksliu. Taigi jis buvo, kaip dabar sakytume, fundamentalaus, sisteminio, o ne „mozaikiško“ išsilavinimo žmogus; kaip ir dera teologui, kunigui – imlus dvasinės kultūros siekiams ir naujovėms. Tad ir neotomistinės idėjos jam darė didelę įtaką.

M. Reinys – Tomo Akviniečio interpretatorius, neotomistas

Neotomizmas – itin sudėtinga filosofijos tėkmė, dariusi įtaką personalizmui, egzistencinei filosofijai, „religijos fenomenologijai“. Kard. D.-J. Mercier ragino atsigręžti į Tomą Akvinietį (kaip ir Tomas Akvinietis rėmėsi Aristotelium, iš dalies – Platonu, šv. Augustinu) ir svarstyti aktualias Apreiškimo tiesų, dievoieškos, dabarties žmogaus egzistencijos problemas. Nors Tomas Akvinietis ir laikė filosofiją teologijos tarnaitę, bet pagrindė būtiną teologijos, filosofijos, gamtos mokslų sąsają, galimas jungtis ir sąveiką. „Teologijos sąvade“ rašė: „Niekas nekliudo, kad tuos pačius dalykus, kuriuos tyrinėja filosofijos mokslai tiek, kiek gali pažinti prigimtinis protas, kartu tyrinėtų ir kitas mokslas tiek, kiek galima pažinti per dieviškąją apreiškimą. Tai rodo, jog teologija, priklausanti šventajam mokymui, savo prigimtimi skiriasi nuo tos teologijos, kuri laiko save sudedamąją filosofijos dalimi.“⁴ Tokią nuostatą ypač vertino kard. D.-J. Mercier ir jo mokiniai Armandas Thiéry, Maurice’as de Wulfas, Désirė Nys.

Pastarasis autorius ypač imponavo M. Reiniui. D. Nys dėstė kosmologiją, psichologiją, laiko ir erdvės, dinamikos, atomizmo, energetizmo, hilomorfizmo ir kitus kursus. D. Nys įrodinėjo, kad su gamta supažindina gamtos mokslai, filosofija pagilina gamtos pažinimą visomis prigimtomis dvasios priemonėmis, teologija supažindina su antgamtiniu, Dievo apreikštu mokslu. Be to, D. Nys buvo geras lietuvių studentų (Pijaus Bielskio, Jurgio Galdiko ir kt.) bičiulis. 1909 m. jis pašventino įkurtos draugijos „Lietuva“ vėliavą, pasakė įspūdingą kalbą, lietuviams Luveno universitete leido įsirengti atskirą skaityklą – to neturėjo jokios kitos tautybės studentai. Tai istorinis faktas, pagarbos ženklas Lietuvos valstybei – pavergtai ir pažemintai carinės Rusijos⁵.

M. Reiniui perspektyvus atrodė neotomizmui būdingas universalizmas, aristoteliškųjų-tomistinių prielaidų patikimumas. Mokslas nėra pasaulio pažinimo, būties atvėrimo aktų papildinys. Pagrindinės tiesos, būties ir egzistencijos esiniai neatveriami tik eksperimentais ir pažinimu, žmogiškasis intelektas privalo derėti su Dievo atvertimi, dieviškuoju intelektu, dievoieška ir dievostata. Ypač trijų esmingiausių žmogaus santykių su visuomene – individualizmo, kolektyvizmo ir solidarumo – kontekste. Pirmaisiais abejojama kaip kraštutiniais ir būtent solidarumas labiausiai vertintinas, nes grindžiamas krikščioniškuoju artimo meilės principu. Dėl neotomistų idėjų katalikiškoji teologija, eschatologija tapo modernesnė ir atviresnė naujai žmogaus istorinei patirčiai, siekiant tobulesnio bendruomeninio, socialinio gyvenimo.

Neotomistinės M. Reinio nuostatos kilo iš jo teologinės ir filosofinės pasaulėžiūros. Laikui bėgant tik sustiprėjo ir atsispindėjo arkivyskupo veikaluose ir straipsniuose, o svarbiausia – kasdieniuose bei pastoraciniuose sielovados darbuose. Dera paminėti nors dalį jo veikalų: tai studijos „Tomas Akvinietis: jo gyvenimas, raštai ir metodas“ (1916), „Paskirstomoji teisybė“ (1937), „Rasizmo problema“ (1939); studija „Žinojimas ir tikėjimas“, paskelbta per daugelį „Ateities“ numerių; moksliniai straipsniai, publikuoti žurnale „Logos“: „Fizinė ir psichinė realybė“ (1922); „Sielos sąvoka mūsų laikų psichologijoje“ (1923); „Priežastingumo klausimu“ (1923); „Kantas ir Dievo įrodymų kritika“ (1924); „Šv. Augustino psichologinės pažiūros: mokslo sintezės keliais“ (1935); „Dvasinės būties problema“ (1937); „Religijos psichologijos vaizdas“ (1932) ir dešimtys kitų.

Ir šiandien svarbu panagrinėti, kaip M. Reinys aiškino ir interpretavo Tomo Akviniečio filosofinę sistemą. Arkivyskupas buvo detalai susipažinęs su svarbiausiais teologų ir filosofų darbais, tai patvirtina jo studija „Tomas Akvinietis: jo gyvenimas, raštai ir metodas“. M. Reinys pažymi, kad Anzelmo Kenterberiečio, Aleksandro iš Halės, Alberto Didžiojo, Bonaventūros, Tomo Akviniečio, Jono Dunso Skoto, šv. Augustino ir kitų idėjas būtina suaktualinti, padaryti šiandienos dvasinio gyvenimo sudedamąją dalimi. M. Reinys teigė, jog viduramžiai dar menkai žinomi, vis dėlto Lietuvos kontekste scholastinės filosofijos autoritetai buvo aiškūs. Tomistinės idėjos vienu darbuose persipindavo su škotistinėmis, pastarosios – su okamistinėmis ir t. t. XVI–XVIII a. gyvavusi scholastika buvo europietiška, iš esmės išlaikiusi klasikinės scholastikos problematiką, metodiką ir Aristotelio veikalų komentavimo formą⁶. Ryškų vaidmenį čia suvaidino Dominikonų ordinas. Anot Romano Plečkaičio, „Akviniečio doktrina tapo visuotinai priimtina dominikonų mokyklose“⁷.

M. Reinio studijoje atskleidžiama, kaip dominikonas Tomas Akvinietis siekė aukštumų įvairiuose Italijos, Prancūzijos universitetuose, kaip polemizavo su Aristotelio komentatoriaus ir panteistiškojo (ypač pomirtinio gyvenimo klausimu) filosofo Averojaus sekėjais ir netgi svarstė kai kurias šv. Augustino idėjas.

M. Reinys žavėjosi Tomo Akviniečio, kaip asmenybės, žmogiškuoju paprastumu ir natūralumu. M. Reinys teigia, kad abstraktus mokslo darbas neatšaldė Tomo Akviniečio religinių įsitikinimų, jie atsispindėjo jo elgesyje, kuo giliausiame maldingume, giliame tikėjimo gerbime, skaistybėje. Tomui Akviniečiui buvo aišku, kad dorovinis sugedimas visada aptemdo protą, kliudo eiti prie tiesos ir ypač atgamtinio pažinimo. Tomo Akviniečio asmenyje šventasis ir mokslo vyras sudarė tikrą, darnią vienovę. M. Reinio manymu, tai galėtų būti įvairių pažiūrų teisingumo kriterijus. Tokia Tomo

Akviniečio laikysena tapo M. Reiniui jo gyvenimo kelrodžiu, kuriuo remdavosi sudėtingiausiomis, dramatiškiausiomis gyvenimo situacijomis.

Kaip ir dera, M. Reinys žavėjosi tobulu Tomo Akviniečio veikalu „Summa theologiae“. Šiame fundamentaliame veikale bei kituose polemizuoja ir remiamasi literatūros klasikais Ovidijumi, Aristofanu, Horacijumi, Ciceronu, istorikais Julijumi Cezariu, Saliustijumi, Titu Livijumi, filosofais Platonu, Aristotelium, Demokritu, Heraklitu, stoikais, neoplatonikais, pirmaisiais scholastikais (X a.), žydų ir arabų filosofais (XI–XII a.), Šventuoju Raštu, Bažnyčios tėvais (ne mažiau kaip 50-ia jų), santarybų nutarimais, Romos teisdyyste, kanonų teise, teologais ir kt.

M. Reinys atskleidė, kaip Tomas Akvinietis, ypač remdamasis Aristotelio veikalais, iškelė patyrimo ir mokslinio pažinimo reikšmę, gamtos dalykų pažinimo svarbą. Jis pabrėžė Dievo duotojo Apreiškimo tiesų galimumą ir sutiko jas priimti, jei tikėtumas bus įrodytas. Tai išties esminis teologijos mokslo uždavinys. Tomui Akviniečiui buvo aišku: filosofija ir teologija turi savo specifiką, autoritetus, skirtumus, bet jos gali viena kitą sustiprinti, keldamos esmingiausius klausimus: Dievo, žmogaus sielos nemarumo, laisvės, prigimtinių žmogaus dorovės, apreikštų tiesų pažinimo ir supratimo. Savo ruožtu teologija papildo filosofiją žiniomis iš Šventojo Rašto, bažnytinės tradicijos ir prigimtinių žmogaus pažinimo šaltinių. Šventojo Rašto egzegezės, homiletikos ir liturgikos dalykai papildo filosofų idėjas. Šv. Augustinas yra pasakęs įsidėmėtinus žodžius veikale „Apie Dievo valstybę“: „Tikras filosofas myli Dievą.“⁴⁸

M. Reiniui, kaip neotomistui, Tomo Akviniečio, vadinamojo *Doctor Angelicus*, palikimas buvo kaip atskaitos taškas gilinantis į žmogaus vidinio pasaulio ir bendruomeniškumo gelmę bei fenomenologiją, to pasaulio suderinamumą su metafizika. Būsimasis arkivyskupas samprotavo: Dievo esmei, jo šventenybei išreikšti anaip tol nepakanka panteizmo (nors jis gali būti patrauklus, gražus), stambeldiško antropomorfizmo ir moderniškojo simbolizmo.

M. Reiniui ypač svarbus atrodė požiūris į Apreiškimo tiesas intelektinis pobūdis. Dievo Apreiškimo faktai galimi pagrįsti istoriškai ir giliu tikėjimu, per pažinimo galią ir kūrybą, propaguojant artimo meilę ir visą gyvenimą gryninant bei tobulinant nepabaigiamą savo paties asmenį ir individualybės paiešką. M. Reiniui atrodė prasminga tai, kad „neotomizmas (neoscholastika) imasi ne tik gaivinti Tomą, bet ir reformuoti jį, kiek tai išrandama reikalingu po šešių amžių darbo filosofijos srityje“⁴⁹. Juoba kad Tomas Akvinietis buvo įsitikinęs aristotelizmo ypatinga svarba teologijai, jį ne tik genialiai permastė, bet ir tinkamai modifikavo. Dabar reikia, pirma, kuo nuodugniau istoriškai-genetiškai ištirti scholastiškus paties Tomo Akviniečio šaltinius, išnagrinėti idėjų kilmę, apsvastyti jo įtaką vėlesniems laikams. Antra, perkainoti Tomo Akviniečio idėjų turinį ir formą. Tokius du uždavinius, anot M. Reinio, ir stengiasi atlikti neotomizmas¹⁰.

Tomo Akviniečio idėjos turėjo didžiulę įtaką ne tik M. Reinio neotomistinei veiklai, kūrybai, tematikai, rašymo stiliui, bet ir formavo arkivyskupo pasaulėžiūrą. M. Reiniui rūpėjo ir ontologinė,gnoseologinė tomizmo bei neotomizmo problematika, ir socialinis Bažnyčios vaidmuo, stiprinant krikščioniškosios bendruomenės ryšius Lietuvoje bei pasaulyje. Jis ieškojo būdų, kaip sustiprinti valstybės pagrindus ir užtikrinti prigimtines žmogaus teises bei laisves.

M. Reinį domino ir socialinė Tomo Akviniečio doktrina. Žmogus yra socialinė būtybė, gimsta šeimoje, ji yra esminis valstybės elementas, taigi pati žmogaus prigimtis skatina įsitraukti į socialines grupes. Tomas Akvinietis aiškino, kad socialinės grupės ir valstybės turi dvejopą tikslą. Pirma, turi užtikrinti interesų pusiausvyrą, sugyvenimą, ramybę (Tomas Akvinietis remiasi šv. Augustino mintimis). Antra, turi užtikrinti dorovę ir materialinės gerovės įgijimą (Tomas Akvinietis remiasi Aristotelium). Tačiau Tomui Akviniečiui rūpėjo ne tik šie siekiniai. Valstybės ir visuomenės sutvarkymas, anot jo, neišvengiamai reikalauja viena ar kita forma išreikštos valdžios buvimo. Apskritai valdžios autoritetas eina iš Dievo, bet nevalia daryti išvados, kad valstybės vadovai esą Dievo parinktieji ar įvairių institucijų įstatymai savaime yra teisingi, idealūs¹¹.

Minėtoje studijoje M. Reinys teigia, kad tiesos siekis padarė didelę įtaką Tomo Akviniečio raštų turiniui ir formai, pirmiausia kalbai:

Tomo raštų kalba paprasta, aiški, išreikšta su dideliu griežtumu, sistemingai sutvarkyta. Šitie kalbos privalumai jau savaime brangintini, įgauna mūsų laikais dar didesnę vertę, nes šiandieną turim progą pamatyti jų kontrastą, visą anarchiją dabartinės filosofinės terminologijos, kur žaidžiama žodžiais, nesisikaitant su jų precizija, o kai kada net lengva širdimi manoma išrišti painius klausimus naujai sudarytais terminais, vietoj dalyką aiškinančios priežasties nurodant vien tuščius žodžius.¹²

M. Reinio visuomeninė bei valstybinė veikla, jo, kaip kunigo, pasišventimas skleisti Kristaus mokymą yra geriausias pavyzdys dabarčiai. Tai pavyzdys „Tauriojo Ganytojo meilės ir ištikimybės aukštiesiems Evangelijos idealams“¹³.

Jonas Paulius II 1993 m. rugsėjo 4 d. Vilniaus arkikatedroje bazilikoje taip kalbėjo apie palaimintąjį Jurgį Matulaitį, vyskupą Julijoną Steponavičių ir arkivyskupą M. Reinį, suimtą 1947 m. ir mirusį kankinio mirtimi 1953 m. Rusijoje, Vladimiro kalėjime: „Jų gyvenimas yra padrašinimas ir parama Lietuvos Bažnyčiai“, nes jie „su tokia didvyriška ištikimybe savo gyvenimą pašventė Evangelijai!“¹⁴

Vokiečių diplomatas, mokslų daktaras Gottholdas Starke, kartu su M. Reiniu kalbėjęs Vladimiro kalėjime, rašė: „Jo laikysena yra tikro Bažnyčios šventojo laikysena. Jo autoritetas sklido pro kalėjimo sienas iš vienos griežtai izoliuotos celės kiton. Aš pats gavau daug iš šios prakilnios asmenybės, kurioje jungėsi tvirtas tikėjimas, didelis mokslas, krikščioniškoji meilė ir nusižeminimas.“¹⁵

Išvados

1. Būtina susisteminti M. Reinio rašytinį palikimą ir išleisti jo raštus. Jie liudytų šios asmenybės veiklos bei kūrybos mastą.

2. M. Reinio veikalai atspindi jo visapusišką, sisteminių išsilavinimą – ne tik kaip teologo, bet ir kaip filosofo, psichologo, pedagogo. Tai leidžia kalbėti apie M. Reinį kaip apie europinės kultūros žmogų, kuriam nepriimtinas provincialus uždarmumas, tolerancijos stoka ir esminių krikščioniškųjų vertybių sureliatyvinimas.

3. M. Reinys gali būti laikomas vienu iš neotomistinės filosofijos pradininkų Lietuvoje. Šią itin brandžią mąstymo, kūrybos, dvasingos bendruomeninės veiklos kryptį puoselėjo ano meto filosofai ir teologai: Stasys Šalkauskis, Pranas Dovydaitis, Jonas Juodelis, Juozapas Čepėnas, Juozas Lomanas ir kiti.

NUORODOS

- ¹ Reins Mečislovas // Lietuvių enciklopedija. Bostonas: Lietuvių enciklopedijos leidykla. 1961. T. 25. P. 84–87; Arkiv. M. Reinio raštų bibliografija // Arkivyskupas Mečislovas Reins. Chicago: Lietuvių krikščionių demokratų sąjunga. 1977. P. 235–245.
- ² Мыслители, изменившие мир, от Аристотеля до Юнга. Москва: ЭКСМО. 2012. С. 318.
- ³ *Tatarkiewicz W.* Historia filozofii. Tom trzeci. Warszawa: PWN. 1970. S. 238.
- ⁴ *Tomas Akviniėtis.* Teologijos sąvadas // Filosofijos istorijos chrestomatija. Viduramžiai. Vilnius: Mintis. 1980. P. 409.
- ⁵ *Mečislovas Reins.* Prof. D. Nys // Židinys. 1927. Nr. 9. P. 154–156.
- ⁶ *Valatka V.* Pirmasis filosofinio ugdymo Lietuvoje etapas: tarp scholastikos ir naujojo mokslo // LOGOS. 2013. Nr. 77. P. 32.
- ⁷ *Plečkaitis R.* Lietuvos filosofijos istorija. T. 1. Viduramžiai. Renesansas. Naujieji amžiai. Vilnius: Kultūros, filosofijos ir meno institutas. 2004. P. 54.
- ⁸ *Augustinas Aurelijus.* Apie Dievo valstybę // Filosofijos istorijos chrestomatija. Ten pat. P. 120.
- ⁹ *Reinis M.* Tomas Akviniėtis: jo gyvenimas, raštai ir metodas. Kaunas: Šv. Kazimiero draugija. Banaičio spaustuvė. 1916. P. 25.
- ¹⁰ Ten pat. P. 26.
- ¹¹ Ten pat. P. 22.
- ¹² Ten pat. P. 9.
- ¹³ *Kun. Jonas Jurgaitis.* Tiesos keliu. Vilnius: ENKO. 1992. P. 370.
- ¹⁴ Šventojo Tėvo kalba Vilniaus arkikatedroje bazilikoje kunigams, vienuoliams, vienuolėms ir klierikams. Vilnius. 1993 m. rugsėjo 4 d. // LOGOS. 1994–1995. Nr. 9. P. 55.
- ¹⁵ *Aleksa K. P.* Arkivysk. M. Reinį prisimenant // Aidai. 1954. Nr. 10. P. 442–445.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. *Aleksa K. P.* Arkivysk. M. Reinį prisimenant // Aidai. 1954. Nr. 10. P. 442–445.
2. Arkiv. M. Reinio raštų bibliografija // Arkivyskupas Mečislovas Reins. Chicago: Lietuvių krikščionių demokratų sąjunga. 1977. P. 235–245.
3. *Augustinas Aurelijus.* Apie Dievo valstybę // Filosofijos istorijos chrestomatija. Viduramžiai. Vilnius: Mintis. 1980. P. 120–129.
4. *Kun. Jonas Jurgaitis.* Tiesos keliu. Vilnius: ENKO. 1992.
5. *Mečislovas Reins.* Prof. D. Nys // Židinys. 1927. Nr. 9. P. 154–156.
6. *Plečkaitis R.* Lietuvos filosofijos istorija. T. 1. Viduramžiai. Renesansas. Naujieji amžiai. Vilnius: Kultūros, filosofijos ir meno institutas. 2004.
7. *Reinis M.* Tomas Akviniėtis: jo gyvenimas, raštai ir metodas. Kaunas: Šv. Kazimiero draugija. 1916.
8. *Reins Mečislovas* // Lietuvių enciklopedija. Bostonas: Lietuvių enciklopedijos leidykla. 1961. T. 25. P. 84–87.
9. Šventojo Tėvo kalba Vilniaus arkikatedroje bazilikoje kunigams, vienuoliams, vienuolėms ir klierikams. Vilnius. 1993 m. rugsėjo 4 d. // LOGOS. 1994–1995. Nr. 9.
10. *Tatarkiewicz W.* Historia filozofii. Tom trzeci. Warszawa: PWN. 1970.
11. *Tomas Akviniėtis.* Teologijos sąvadas // Filosofijos istorijos chrestomatija. Viduramžiai. Vilnius: Mintis. 1980. P. 408–441.
12. *Valatka V.* Pirmasis filosofinio ugdymo Lietuvoje etapas: tarp scholastikos ir naujojo mokslo // LOGOS. 2013. Nr. 77. P. 29–39.
13. Мыслители, изменившие мир, от Аристотеля до Юнга. Москва: ЭКСМО. 2012.

Algirdas GAIŽUTIS

ARCHBISHOP MEČISLOVAS REINYS – THE FOUNDING FATHER OF NEO-THOMISTIC PHILOSOPHY IN LITHUANIA

S u m m a r y

The article explores the contribution of the Archbishop Mečislovas Reinys to the dissemination of Neo-thomistic Philosophy in Lithuania. Abp. M. Reinys was not the only author of Neo-thomistic Philosophy, but one of the first and reasonable ones. However, the title of the article is considered to be correct. The author is interested in peculiarities of and conditions for the world-view formation of the great theologian and philosopher, educator and psychologist Abp. M. Reinys. Only few episodes are being explored, that are related with Abp. M. Reinys' university studies, which had a great and invaluable significance to the development of his personality and fate. The archbishop was not only interested in the authority and modern interpretations of the teaching of St. Thomas Aquinas, it also satisfied his curiosity and became the subject of his continuous considerations. Thus, his writings and articles not only contributed to the development of the thomistic Philosophy in Lithuania, but also inspired and encouraged the dispersion of this Christian thought and ideas and its broader discursive spread.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: Mečislovas Reinys, Tomas Akviniėtis, neotomistinė filosofija, teologijos ir filosofijos sąveika, krikščioniškoji antropologija, tikėjimas ir laisvė.

KEY WORDS: Mečislovas Reinys, Thomas Aquinas, Neo-thomistic philosophy, interaction of theology and philosophy, Christian anthropology, faith and freedom.

Algirdas GAIŽUTIS – humanitarinių mokslų habilituotas daktaras, profesorius, akademikas, Lietuvos edukologijos universiteto rektorius. Adresas: Studentų g. 39, 08106 Vilnius. El. paštas rektoratas@leu.lt.

Algirdas GAIŽUTIS – Habilitated Doctor of Humanities, Professor, Academician, Rector of the Lithuanian University of Educational Sciences. Address: Studentų str. 39, 08106 Vilnius. E-mail: rektoratas@leu.lt.